

SLOVENCİ NA AVSTRALSKI TASMANIJI

Ksenija Vesenjāk

COBISS 1.02

UVOD

Predmet raziskave, ki jo povzemam v naslednjem prispevku, nedvomno spada v specifično področje preučevanja. Če se je antropologija začela kot znanost o t. i. primitivnih ljudstvih in se je ukvarjala s preučevanjem neevropskih etničnih skupin, nerazvitih družb in kultur, nato pa se je do srede 20. stoletja izoblikovala kot znanost o razliki sami in na koncu pristala tudi na preučevanje vsega tujega v domači kulturi, zagotovo spada pod posebno poglavje tudi preučevanje lastne kulture v tujem okolju. Predmet antropologije je tako ali drugače razlika, torej, kako nekdo drugi, naj bo bodisi človek z druge strani ulice bodisi z druge strani oceana, organizira svojo predstavo o stvareh, ki ga obdajajo. V mojem primeru gre za ljudi, rojene v slovenski kulturi, a že več kot nekaj desetletij živeče na avstralski Tasmaniji. Pojav, s katerim sem se ukvarjala, je bil, kaj se dogaja z etnično identiteto takšnega človeka. Pojav je poseben tudi zato, ker gre za otoško državo Tasmanijo, kjer Slovenci niso neka getoizirana skupnost, poseljeni so razpršeno, medsebojni stiki pa že na prvi pogled niso pogosti. Cilj je bil raziskati, kako se ohranja etnična identiteta Slovencev tam, kjer ni organiziranih društev in drugih organizacij, ki bi povezovalе posameznike. In kako, se pravi, v odnosu do česa se takšni posamezniki definirajo. Avstralska Tasmanija je iz navedenih razlogov pravzaprav zgleden primer. Čas bivanja med izseljenci na Tasmaniji je prekratek, če upoštevamo, da naj bi terensko delo trajalo dlje. A dandanes je iz finančnih razlogov težko doseči te standarde. Dobljenih sklepov zaradi narave raziskave ne morem posploševati na širšo populacijo in veljajo le za to in v tem obdobju, tj. v času mojega bivanja na Tasmaniji od 14. novembra do 19. decembra 2002. Danes je morda marsikaj drugače. Podatke o številu na Tasmaniji živečih Slovencev sem dobila predvsem od njih, po vzoru »snežne kepe«. Tako sem prišla v stik s tistimi, ki so že poznali najmanj enega Slovence. Pod drobnogled so torej zajeti posamezniki, od katerih vsak pozna oziroma je poznan vsaj še enemu Slovcu in je privolil v sodelovanje.

Uporabljene metode in tehnike za zbiranje empiričnih podatkov so bile polstrukturirani intervju (za osnovo polstrukturiranih intervjujev sem uporabila vprašanja že sestavljenega vprašalnika Nade Šabec [Šabec, 1995], jih preuredila in dodala nekatera podvprašanja), opazovanje z udeležbo, razni osebni in uradni dokumenti, poleg

pisnega gradiva sem upoštevala tudi filme, fotografije in osebne predmete. Intervjuji so bili posneti v kar se da sproščenem vzdušju doma. V skladu z etiko znanstvenega raziskovanja sem informatorje povprašala, kako je z uporabo pravih imen in priimkov v seznamu informatorjev. Navedena so prava imena Slovencev, saj so mi v intervjujih zagotovili, da njih uporaba pravih imen v raziskavi ne moti. Njihove izjave sem zapisala fonetično, tako kot so bile izgovorjene, razen angleških besed, imen krajev in mojih prevodov njihovih angleških besed in stavkov. Ti niso zapisani v poševnem tisku in se tako ločijo od ostalega teksta.

MIGRACIJE NA AVSTRALSKO TASMANIJO

Na tem mestu naj navedem le nekaj ključnih časovnih točk pri migracijah v Avstralijo, ki so v večini povzete iz publikacije Brede Čebulj Sajko (Čebulj Sajko, 2000: 17–69). Začetki migracij na avstralski kontinent segajo od britanske kolonizacije leta 1788 naprej. Prvotnim Angležem, Škotom in Ircem so od začetka 19. stoletja naprej sledile še druge etnične skupine, kar je bilo odvisno od potreb po novi delovni sili v avstralskem gospodarstvu. Večina Slovencev se je v Avstralijo preselila po letu 1945, v obdobju asimilacijskega pristopa avstralske vlade do novih priseljencev, ki je zahteval, da se imigranti tako j asimilirajo in naučijo angleščine. Med Nebritanci so bili zaželeni nekvalificirani delavci, ki bi v novem gospodarstvu opravljali težka fizična dela. Med letoma 1947 in 1949 naj bi tako v Avstralijo prišlo okoli 200 Slovencev, leta 1951 naj bi jih bilo skupaj 3.000, leta 1963 že med 10.000 in 15.000. Priseljencem, tudi Slovincem, ki so prišli v Avstralijo v petdesetih letih, je bil prihod v novo okolje kljub še vedno velikim asimilacijskim pritiskom, ki so bili del uradne imigracijske politike, nekoliko lažji, ker so se že lahko povezali s priseljenci iz prejšnjega desetletja, generacijo povojnih priseljencev. Asimilacijskemu pristopu sta sledili obdobje integracije (leta 1966 avstralska vlada ni več zahtevala takojšnje asimilacije, ampak v doglednem času) in od leta 1972 naprej obdobje multikulturalizma.

Statistika iz leta 2002 kaže, da ima Tasmanija¹ manj migrantov kot ostale dežele.

Moderne migracije na Tasmanijo so se začele leta 1800, ko so tja neprostoovoljno začeli pošiljati obtožence in vojake za varovanje kaznjencev. Kaznjenci in njihovi varuhi so bili v glavnem Britanci in Irce. Po letu 1820 je Van Diemens Land postala destinacija za migrante. Veliko jih je prišlo med julijem 1841 in septembrom 1842. Leta 1830 je veliko ljudi zapustilo Tasmanijo in se naselilo v nove kolonije – današnjo Viktorijo in Južno Avstralijo. Tudi danes se veliko migrantov seli v večje dežele, zato

¹ Tasmanija, prej Van Diemens Land, je otoška avstralska država (1996: 460.000 prebivalcev), locirana v JV od kontinenta, ločena z ožino Bass Strait, vključuje številne manjše otoke. Glavno mesto je Hobart. Izvorno naseljena z avstralskimi aborigini. Odkril in poimenoval jo je 1642 Abel Janszoon Tasman. Britanci so si jo prisvojili v zgodnjih letih 19. stoletja in 1825 iz nje napravili kolonijo kaznjencev. Tako je bilo do 1850. Leta 1856 se je preimenovala v Tasmanijo in 1901 postala država avstralskega Commonwealtha (Encyclopaedia Britannica, 2003).

da bi imeli več stika s svojimi skupinami. Novi program pridobivanja migrantov je bil oblikovan 1850, da bi zajezil vplive zlate mrzlice v Viktoriji in Novem Južnem Walesu. Leta 1854 je tasmanska vlada primernim migrantom celo pomagala plačati pot. Med letoma 1851 in 1860 je na Tasmanijo s podporo prišlo 16.368 migrantov. Nemci so bili največja skupina nebritanskih naseljencev. Med letoma 1861 do 1890 so poudarjali podprte programe, po katerih so prihajale samske ženske, izučeni delavci in družine. Z odkritjem kositra 1871 se je krepilo gospodarstvo, ki je bilo tako sposobno nahraniti več migrantov. Imigracijski restriktivni akt iz leta 1901, splošno znan kot Bela avstralska politika, je omejil приход Azijcev tudi na Tasmanijo. Po prvi svetovni vojni je britanska vlada pomagala ustanavljati tovarne, ki bi zaposlile migrante. Večina migrantov v tem obdobju je bila Britancev, nekaj Ircev, bilo je nekaj skupin tudi z Malte in iz Italije. Kljub temu da so bili dobri delavci, ki jih je Tasmanija potrebovala, je v prvi vrsti želela ohraniti Britance. Druga svetovna vojna je nekakšna ločnica v vsej avstralski in tudi tasmanski imigracijski zgodovini. Na tisoče migrantov iz Evrope je prišlo na Tasmanijo v naslednjih dvajsetih letih – največje število v tako kratkem času. Veliko jih je delalo v Hydro-Electric Commission, tudi veliko Slovencev. Na Tasmaniji je število Nizozemcev prekoračilo število Nemcev, ki so bili največja skupina z neangleško govorečim poreklom. Naslednja večja nebritanska skupina so bili Poljaki. Pomembni so bili tudi Italijani in Nemci. Spodbujali so tudi otroško migracijo. Med letoma 1948 in 1976 je prišlo na Tasmanijo 295 britanskih otrok.

Prav v tem obdobju je med ostalimi Evropejci prišlo veliko Jugoslovanov, med njimi tudi Slovenci.

Današnja etnična struktura populacije na Tasmaniji²

Tasmanija je imela po podatkih ABS³ leta 2001 460.672 prebivalcev. Od tega je bilo 46.135 ali 10 % njene populacije rojene zunaj avstralskega kontinenta, v čezoceanskih deželah, približno 3 % ali 17.717 v neangleško govorečih deželah (pri čemer kategorija rojenih v čezmorskih deželah ne vključuje oseb, rojenih v Kanadi, Irski, na Novi Zelandiji, v južni Afriki, Veliki Britaniji in ZDA). Po omenjeni statistiki je 14.130 ali 3 % populacije doma govorilo jezik, ki ni bil angleški. V primerjavi z ostalimi sedmimi avstralskimi območji je Tasmanija po številu prebivalcev na šestem mestu, po številu rojenih v čezmorskih deželah pa na sedmem, predzadnjem. Edino v Severnem teritoriju je živelo manj prebivalcev, ki niso bili rojeni v Avstraliji. Sicer pa

² Vir: http://www.immi.gov.au/research/publications/people_of_australia.pdf, 19. 1. 2004 in http://www.dpac.tas.gov.au/2001census/divisions/multitas/publications/the_people_of_tasmania.pdf, 19. 1. 2004.

³ Gre za t. i. Australian bureau of Statistics, ki je uradna statistična organizacija, ki assist in vzpodbuja informed decision- working, research in discussion z vlado in skupnostjo in zagotavlja kvaliteten, objektiv in responsive rat. Statistical servis. Podatki temeljijo na raziskavah iz 1996, Census of Population and Housing, ki ga je vodil ABS.

po teh podatkih izmed vseh območij ravno na Tasmaniji najmanj odstotkov populacije poleg angleškega doma govori še kak drug jezik.

Na Tasmaniji statistika iz leta 2001 beleži 84 prebivalcev, rojenih v Sloveniji. S tem številom se Slovenci danes uvrščajo na 51. mesto med ostalimi pripadniki 102 držav. Tudi starši kar 81 oseb so bili rojeni v Sloveniji, 174 oseb pa ima slovenske prednike. Sicer pa je etnična struktura naslednja: 390.800 prebivalcev Tasmanije je bilo rojenih v Avstraliji, med ostalimi pa si po številu sledijo osebe, rojene v Angliji (18.110), na Novi Zelandiji (3.624), Škotskem (2.686), Nizozemskem (2.587), v Nemčiji (1.963), Italiji (1.132). Omeniti velja, da na Tasmaniji v primerjavi s Slovenci živi precej več pripadnikov dežel nekdanje Jugoslavije. Tako je registriranih kar 294 Hrvatov, 150 Bosancev, 24 oseb iz Makedonije. Po številu spadajo Bosanci po raziskavah med letoma 1996 in 2001 med prvih 20 najhitreje rastočih tujegovorečih skupin. Najmanj prebivalcev Tasmanije prihaja (je rojenih) iz Združenih arabskih emirатов, Belorusije, Albanije, Bolgarije, Kolumbije, Gaza Strip in West Bank in Islandije.

SKUPINA SLOVENSКИH IZSELJENCEV NA TASMANIJI

Število, starost, rojstni kraj, kraj bivanja informatorjev

V intervjujih je sodelovalo 32 oseb, 21 moških in 11 žensk.⁴ Povprečna starost tako moških kot žensk je bila 64,5 let. Prevladovala so osebe, starejše od 60 let. Največ je bilo starih med 70 in 80 leti.⁵ Ko so prišli v Avstralijo, je bila najmanj polovica stara med 18 in 25 leti. Prihajajo iz različnih krajev Slovenije in so naseljeni na različnih koncih Tasmanije: 6 s Štajerskega, 6 z Gorenjskega, 5 s Koroškega, 5 s Primorskega in 5 z Dolenjskega, 1 je iz Ljubljane in 1 iz Pomurja. Za tri kraj ni bil določen. V večini prihajajo iz okolice večjih mest, se pravi, iz bolj ali manj ruralnih območij Slovenije. Na Tasmaniji jih veliko živi v glavnem mestu Hobart in njegovi okolici, nekaj v manjših mestih po Tasmaniji. Za Slovence na Tasmaniji lahko rečemo, da so se naselili precej razpršeno. Način poselitve, ki je vse prej kot getoiziran in vpliva na ohranjanje ali izginjanje etnične identitete, je skupen Slovincem tudi v drugih predelih Avstralije. »V tem pogledu so bili Slovenci zopet med izjemami: ker se niso nikoli naseljevali skupaj v določenih predelih mest in so bili 'trešeni usepousod', zanje ne veljajo značilnosti hermetično zaprte manjšine.« (Čebulj Sajko, 2000: 64) Način naselitve tako nedvomno vpliva na družabno življenje, vzdrževanje stikov, ustanavljanje organizacij in ne nazadnje na obstoj organizirane izseljenske skupnosti ter njen pomen v širšem okolju. Po drugi strani pa je getoizacija neke skupine lahko tudi način, kako se zoperstaviti skupnemu zunanjemu sovražniku. Tako se v določenih okoliščinah povežejo člani ne-

⁴ Imenski seznam sodelujočih informatorjev je priložen proti koncu (tabela številka 1).

⁵ Ravno zaradi bolj ali manj starostno homogene skupine informatorjev je v nadaljnji analizi odpadla primerjava med pripadniki različnih generacij slovenskih izseljencev, ki jo ponavadi delajo raziskovalci o Slovencih po svetu.

ke skupnosti, ki se v drugačnih okoliščinah ne bi. Ali kot pravi Marina Lukšič Hacin (1999: 214): »... morda lahko rečemo, da je getoizacija prej dokaz za to, da obstaja skupni 'zunanji' sovražnik, ki strne vrste in vzbudi občutek solidarnosti na temelju skupnega imenovalca – etničnosti oziroma narodnostnosti«.

Čas prihoda na Tasmanijo

Večina mojih informatorjev je prišla med letoma 1947 in 1966, v obdobju politike asimilacije, ki je zahtevala popolno stapljanje z avstralsko kulturo. Približno dve tretjini, 19 od 28 (za tri je čas neznan), jih je prišlo v Avstralijo pred letom 1960 (kar 12 v drugi polovici, se pravi, konec petdesetih let), preostali po letu 1960 (5 v zgodnjih šestdesetih letih, 2 v zgodnjih sedemdesetih, 2 v devetdesetih). Torej živijo v Avstraliji povprečno 42 let. Najmanj dve tretjini informatorjev, več kot 20, živi v Avstraliji več kot 40 let. Informatorji leto 1949 navajajo kot leto, ko so se na Tasmaniji naselili prvi Slovenci. Vsi so v teoriji obravnavani kot Jugoslovani, ker, kot je znano iz zgodovine izseljevanja, v tem času številne države niso upoštevale etnične pripadnosti. Upoštevale so nacionalni princip, po katerem državljanstvo že pomeni narodno pripadnost.

Razlog prihoda na Tasmanijo

Glede naselitve na Tasmaniji lahko govorimo o dveh skupinah. Nekateri so prišli naravnost na Tasmanijo, ne da bi dalj časa prej živeli na kontinentalni Avstraliji, nekateri pa so prišli najprej v Avstralijo in šele po neka j letih na Tasmanijo. Približno tretjina jih je najprej živela na celini in so se kasneje, največkrat zaradi dela, prijateljev ali iz osebnih razlogov, naselili na Tasmaniji. Zanje je značilno tudi, da so na Tasmanijo prišli po letu 1965. V večini se niso premišljeno in načrtno odločili in izbrali Avstralije, ampak lahko rečem, da je bolj Avstralija izbrala njih. Mnogi so se prijavi li na več različnih celin, Avstralija pa je prva ponudila priložnost. Pred prihodom v deželo o njej niso vedeli dosti, zato so izseljevanje sprožili prav potisni faktorji. Večje ali manjše nepoznavanje dežele jih ni motilo, saj so mnogi prišli z mislijo, da se bodo po dveh letih, ko se bo iztekla obvezna delovna pogodba, vrnili: *»Ko sn jaz prišla sem, vse kaj sem si želela, da dve leti mine, da grem nazaj. Yes, ker prideš čist na drug svet.«* (I. št. 5) Večini je bilo skupno nezadovoljstvo z življenjem v takratni matični domovini, ki je pravzaprav posledica subjektivnega doživljanja danih političnih, ekonomskih, osebnih okoliščin. Neredki so primeri, ko so posamezniki najprej sami zapustili domovino, kasneje pa so za njimi prišli še družinski člani. Takšne motive lahko uvrstimo med osebne in družinske (Klinar, 1976). V Avstraliji je bila »medsebojna pomoč« že mogoča v drugi polovici šestdesetih let, ko so si povojni izseljenci že dobro utrdili svoj položaj. Odhod dela družine za sorodnikom v tujino oziroma izselitve, ki so posledica sorodstvenih ali prijateljskih vezi med izseljenci in živečimi doma, lahko štejemo, kot že omenjeno, med verižne migracije, hkrati pa

imajo v sebi veliko mero individualnosti. Osebnih razlogov imajo precej tudi Slovenci na Tasmaniji. »Zato pravim, ne vem kolkrat sem spremenila službe, dežele in življenje, ker verjamem, da če bi mi bog dal korenine, potem bi mogla bit na enem mestu, u eni službi in z enim človekom. Ker pa imam noge, me pa še use čaka.« (I. št. 8)

Izobrazba in delo, zakonski stan, družinsko življenje

Ker so zapustili matično deželo relativno mladi, najmanj polovico je prišlo starih med 18 in 25 leti, ima večina končano poklicno srednjo šolo. Redki so šolanje nadaljevali v Avstraliji, na Tasmaniji, saj so najprej iskali delo. Največkrat so poprijeli za dela, ki so bila na voljo in so opravljali nižja dela, ki jih domači prebivalci niso marali. Ženske so delale in nekatere še delajo kot kuharice (kar 5 informatork), bolničarka, tovarniška delavka, prevajalka, v turizmu, šivilja, direktorica zavoda za zaposlovanje. Moški so začeli kot obiralci jabolk, tovarniški delavci, vodni inštalaterji, varnostniki na parkiriščih, strojniki, frizerji, brivci (2), pomagali pri gradnji HEC (2), električne napeljave (2), šoferji, mesarji, delavci v rudniku cinka, orodjarji, drvarji, kleparji. Kasneje so nekateri ustanovili gradbena in druga zasebna podjetja. O položaju priseljencev posredno izvemo iz stavka ene od informatork, ki je vrsto let delala kot direktorica zavoda za zaposlovanje: »Na srečo nisem poznala v Avstraliji niti problemov, ki jih ženske imajo, da se dvignejo na določene položaje za službo, niti problemov, ki jih imajo priseljenci, da se spravijo na določene položaje. Recimo, veliko priseljencev vam bo povedalo, tako Slovencev kot Italijanov kot Grkov, da prvič kot prvič je blo hudo na začetku, ker niso imeli jezika, ker niso nobenga poznali, ker njihove kvalifikacije niso bile priznane. Ženske bojo potem dodale, da prit na položaj, ki ga imajo moški že dvesto let, je zelo hudo, kar je verjetno tudi blo. Ampak po enem naključju al drugem jaz teh problemov nisem mela. Prvič kot prvič sem prišla sem na povabilo avstralske vlade z stroprocentno angleščino in potem, ko sem šla nazaj v šolo in se izučila za direktorco za zaposlovanje, sem tud vidla, da za vsako službo v glavnem, ko sem se prijavla, ne glede na to, da sem bla priseljenka in ženska, sem službo dobila.« (I. št. 8)

Najmanj 18, torej skoraj dve tretjini, je poročenih (ali pa so bili poročeni) s tujimi partnerji: Avstralci, Poljakinjo, Madžarom, Nizozemko, Angležinjo, Francozom, Nemcem. Preostala tretjina (8) jih je poročena s Slovenci oziroma Slovenkami.

Doživljanje Tasmanije nekoč in danes

Za Avstralijo je danes značilna politika multikulturalizma, v preteklosti pa so bili priseljenci v precej slabšem položaju. V začetku se v večini primerov iz teh ali onih razlogov niso družili z Avstralci: »Ko smo mi prišli tu, te ljudje tukaj, Avstralci, oni so, malo so se nas bali, malo niso znali, kaki smo. Tak da ti stiki niso bli tak dobri. Jaz sem njega pustil na miru, a on je mene pustil na miru, nismo se družili.« (I. št. 1) Šele v poznih

šestdesetih letih so »Avstralci od tistih, ki naj bi jim bili nasprotni, torej od imigrantov, postopoma že začeli sprejemati nekatere njihove navade, običaje, načine prehranjevanja, oblačenja«. (Čebulj Sajko, 2000: 52) Sčasoma se je, kot pravijo informatorji, občutek pripadnosti spremenil, kar je povezano tudi s tem, da so dobili občutek večje sprejetosti, zaupanja Avstralcev. V večini primerov so se vključevali po načelu, ki ga je navedlo kar nekaj informatorjev: »Če si u drugi državi, moraš, jst vedno pravim, morš delat, koker oni delajo. Če si u Rimu, delaj koker Romani, Rimljani. Drugač pa, obdržat svoje, či se da, ma ne da bi reku, da bi šel proti.« (I. št. 17)

Obstaja razlika med tistimi, ki so zapustili domovino, ker so jo morali (iskali so občutke pripadnosti in če niso bili sprejeti, kot so pričakovali, so zelo pogrešali staro domovino, nisem pa zasledila, da bi kritizirali Tasmanijo; kot bi imeli občutek, da so lahko srečni, ker so tukaj, da so jih sprejeli in nima jo pravice kritizirati), in onimi, ki so želeli zapustiti domovino zaradi želje po odkrivanju, avanturizmu. Ti o deželi sploh ne govorijo v smislu, ali jih je sprejela ali ne, ampak jo presoja jo precej neobremenjeno in kritično. Na primer: »Tuki sn pa ravno to napako naredila, tak da mi je od začetka vse šlo na živce. Kak so jedli, po cesti, pri kosilu se bašejo s fish and chips, moški niso znali rož prnest, al pa vrat od avta odpret ... Potem sem odkrila te pajke in mrčes, oblačli so se še v mini, ko sem jaz pršla v maksu.« (I. št. 8)

Pri nekaterih se je občutek domotožja izkazal za spremljajoč pojav, ki so ga reševali vsak po svoje: »Ne vejm, če je bil kdo tak bolan, tolko domotožja mel, ko sem ga jas mel tukaj. Tak da mi je bratranc pisal iz Kanade: pravjo, da te domotožje zlo muči. No, ja, ampak so vse stvari, ko človek postane star, postanejo brezpomembne. Kar se tiče domotožja. Ni brezpomembno, ampak bolečine ni več. Jo človek premaga. Pol postane dom, kjer je klobuk.« (I. št. 2)

Preselitev in nezadostna resocializacija lahko po Juriju Zalokarju vodi v različne patološke pojave, saj »izkoreninjenost in odrinjenost povzročata skupaj z drugimi težavami napetost in notranji nemir. Mučnega počutja se skušajo znebiti tako, da se v kaj čezmerno zaženejo. Nekateri postanejo pravi 'pijanci' jedenja in kmalu jih debelost /.../ druge utopi pijača /.../ nekateri pa skušajo najti mir v delu.« (Zalokar, 1991: 82) Tudi takšni primeri na Tasmaniji niso redki: »Domotožja ni blo dost. Ker je blo zmer več dela. Js sn delau od jutra do večera. Še cele noči učasih. Tko da, če nimaš časa, se feel sorry for your self* se smilit samemu sebi.« (I. št. 3)

Informatorji se spominjajo šahiranja, romanja, vonja gozdov: »V slovenskih gozdovih diši, ko greste noter. So jagode, so jabuke, borovnice. Tukaj tega ni.« (I. št. 11)

JEZIK

Znanje in učenje angleškega jezika

Znanje angleškega jezika priseljencev v Avstraliji je bolj izjema kot pravilo, sicer pa so Slovenci, ki so na Tasmanijo prišli po nekajletnem bivanju na celinski Avstraliji,

praviloma jezik že govorili in s tem niso imeli težav. Tisti, ki so prišli naravnost v to otoško državo, so se jezika učili na delu, v stiku z drugimi pri vsakdanjih opravilih, po televiziji.

Mnogi so se ga učili s svojimi otroki, ki so bili vezni člen med starši in avstralsko družbo (Čebulj Sajko, 2000). Informatorica se spominja: *»Največ na delu ... So ble večinoma Avstralke noter. In vsak dan slišiš eno besedo in se naučiš. In pol otroci. Se velik naučiš od otrok. Oni vejo angleško. Ko so oni šli v šolo, niso vedli angleško, sam slovensko. Sploh ta prvi ni vedu nč angleško. Je pršu domov, pa je reku, mama, tam drgač govoriyo v šoli. Ta drugi se je naučo od ta prvega ... Dobro je tud, takrat ko je pršla televizija.«* »Prefigurativna kultura« označuje zvrst kulture, v kateri se odrasli učijo od svojih otrok (Meadova, v: Južnič, 1989: 32). Učenje, predvsem pa uporaba angleškega jezika, je tesno povezano z uporabljanjem maternega jezika, zato več besed o obeh jezikih v naslednjem poglavju.

Uporaba slovenskega jezika nekoč in danes

Slovenščina se v posebnih razmerah spremeni najmanj z dveh vidikov. Najprej je vpliv angleškega jezika, ki je standard v priseljeni deželi, potem pa še vpliv razdalje od prostora, kjer je standard slovenski jezik. Nesporno je namreč, da so se priseljenci v večini primerov ob prihodu v tujo deželo in večjem ali manjšem neznanju angleškega jezika vsi trudili govoriti angleško, da bi se prilagodili, četudi so se zavedali, da jih bo specifični način govorjenja angleškega jezika vedno izdajal. Na začetku so ga bili prisiljeni uporabljati, ker drugega niso znali. Sčasoma pa je postala njegova uporaba pravzaprav stvar izbire. Situacija na Tasmaniji je v primerjavi z največkrat opisovanimi primeri Slovencev v kontinentalni Avstraliji bržkone posebna, saj jih je bistveno manj, poseljeni so zelo razpršeno, ni društva in neke strajene slovenske skupine, kjer bi govorili slovenski jezik, kot je na kontinentalnem delu. Ena od značilnosti, ki je poslušalcu očitna že takoj na začetku, je arhaičnost slovenskega jezika. *»... jezik ni neka abstraktna forma ali korelat družbe kot neka njena dopolnitev. Je neizogiben in nepogrešljiv del procesov, skozi katere gre družba /.../ zlasti družbena praksa jeziku nalaga vedno nove dolžnosti; bolj se spreminja, bolj v tem smislu na jezik pritiska.«* (Južnič, 1983: 139--140) Glede na to je pojav arhaičnosti jezika v skupnosti, ki je izolirana od izvorne sredine, pravzaprav treba pričakovati. Slovenci po svetu so nedvomno nekakšen živ arhiv slovenskega jezika z ohranjeno narečno različico, ki so jo prinesli od doma: *»Kadar govorim z mojimi ljudmi v Slovenijo, rečejo, tako si, koker da bi bla tukej 20, 40 let od tega, glih tako se sliši. Nisi spremenila ne naglasa, ne načina, kako govoriš, čisto tako govoriš, kot ko si bla tukej ... Ko pridem jaz nazaj v Slovenijo, kdo pravi, ježeš, te besede pa nisem slišal že 20 let. Je že šla proti izumiranju, jaz jo pa še držim, ker zame je še zmerom tista živa beseda. Tam so pa se angleške besede noter ustalile že kot domače.«* (I. št. 12)

Spreminjanje jezika v izvorni družbi in ohranjanje istega jezika v družbi, ki je od

izvirne ločena, govorita v prid temu, kako sta jezik in kultura povezana. Pojav arhaičnosti kulture, ki je najbolj opazna skozi jezik, so opazili že drugi raziskovalci. Tako je izseljenska skupnost »nosilka arhaizacije kulture. Neprestan dotok novih priseljencev pa lahko zaustavi ta proces. Prav tako so pomembni stiki z izvorno sredino, a kljub temu se v skupnosti uveljavi neke vrste kulturna statičnost oziroma arhaičnost kulture. Pojav je še posebej izrazit pri skupnostih, ki nimajo več dotoka novih priseljencev in so relativno ločene od matične sredine.« (Lukšič Hacin, 1995: 176) Značilnost, na katero so me pravzaprav opozorili sami in jo želim izpostaviti kot poseben pojav pri Slovencih na Tasmaniji, je povezana s tem, kdaj ne uporabljajo slovenskega jezika in govorijo angleško. Velikokrat tudi v družbi Slovencev ne govorijo slovenskega jezika, če je zraven kdo od neslovensko govorečih prijateljev. Kot razlog navedejo vljudnost in obzirnost do ostalih, ali kot pravi eden od informatorjev: »*Edino, či je blo, da so bli kaki Avstralci zram, takrat smo malo angleški ... Ah, da se niso oni preveč ven počutli, zarad njih, yes, zaradi vljudnosti.*« (I. št. 5) Ali pa: »*Ko so drugi zraun, ne moreš drugi jezik govorit, moraš angleški, ker drgač oni mislijo, da govoriš kaj od njih.*« (I. št. 14)

Izbira jezika je »v določeni situaciji odvisna od njihove (govorčeve, op. K. V.) psihološke in sociološke orientacije, tj. od stopnje bližine oziroma družbene distance, ki jo želijo vzpostaviti med seboj in naslovnikom /.../ govorec želi premostiti razdaljo med seboj in naslovnikom, če mu je naklonjen, če želi, da teče pogovor gladko, v duhu sodelovanja, če pričakuje od pogovora ugodne rezultate oziroma koristi. Takšno konvergenco doseže z rabo jezika, ki je obema govorcema skupen. Na ta način zmanjša razlike med njima in izrazi medsebojno solidarnost.« (Šabec, 1995: 305–306). Iz navedenih primerov lahko razberemo, da so Slovenci na Tasmaniji želeli pripadati skupnosti, vzpostaviti solidaren odnos in zato ni presenetljivo, da so pravzaprav tako zelo dobro vključeni med ostale prebivalce. Posamezniki se zavestno odločijo za določeno jezikovno vedenje glede na to, kako presodijo situacijo. Dogaja pa se, da jezikovno vedenje nehote in nevede zamenjajo, kar teoretiki označujejo kot kodni preklap (prim. Južnič, 1983; Šabec, 1995). Pri kodnem preklapljanju »gre za izmenično rabo dveh kodov – jezikov, ki pri tem ostaneta med seboj ločena.« (Šabec, 1995: 290) Do kodnega preklapljanja v nešteti primerih prihaja tudi med Slovenci na Tasmaniji. Pogosti so stavki, kot: »To je bila njegova first girlfriend« ali: »To je pa naš unit« oziroma izraz »anyway« itd. Do tega pojava prihaja tudi znotraj izključno slovenskih družin. Razen navedenih izjem, ko informatorji uporabljajo slovenski jezik, zato da lahko vnuki komunicirajo s starimi starši, ki angleškega jezika ne govorijo, pa je slovenski jezik nesporno izgubil svojo uporabno funkcijo sporazumevanja, česar se informatorji zavedajo: »*Lubca moja, zdaj boš razočarana, kar ti bom povedala, ker držati jezik tle dol nima smisla. Praktičnega smisla nima. Za mene je lepo, da tako primem iz moje omare slovensko knjigo, da 'uživam'. Ampak, a bodo moji otroci učili njihove otroke slovensko, ne vem ... Če živiš v Sloveniji, je zelo važno, da lepo govoriš, da si načitan ... Če si pa tukaj, pa praktično nimaš nič od tega, razen osebni užitek, da primeš eno knjižico poezij, roman, črtico.*« (I. št. 12)

Uporabno funkcijo je nadomestila simbolna razsežnost jezika. Tako do slovenskega jezika gojijo sentimentalen odnos, kar se kaže tudi v besedah, s katerimi opisujejo svoj odnos do maternega jezika; lepo je govoriti, žalostno bi ga bilo pozabiti: »So stvari, čustvene stvari, ko se pravzaprav ne morjo nikdar premostiti iz enga jezika v drugja ... Ker, da, če človek nekaj ve, je nekaj, če pa razume, je pa še boljše, ne. In v tem oziru je vredno materinščino obdržati. Ker, se nauči se človek lah različnih jezikov, ampak tisti, ki ga, kar je slišal od malih nog, je zelo važno ... Globina neke misli je v prvotnem jeziku.« (I. št. 2) Simbolni pomen, ki ga Slovenci pripisujejo slovenskemu jeziku, se kaže tudi v tem, da uporaba slovenskega jezika na nek način ločuje že tako razdvojene⁶ in razpršene Slovence na Tasmaniji: »Mi je povedal žandar tam, ja, tu je en Slovec, ne, pravi, a neče on govorit nič. Neče niti čut slovensko. Sn reku, men ga treba ni pokazati, če neče z mano govorit, če se drži za nekaj več. Pa svuj jezik pozabit. Pa kok morte vi pozabit svuj jezik ... moje matere, mojga očeta jezik. Al neki naši tu napravijo.« (I. št. 13)

Slovenski jezik na Tasmaniji nima praktičnega pomena, ker se zavedajo njegovih omejitev. Na opuščanje jezika vpliva dejstvo, da je veliko etnično mešanih zakonov, ki so sicer eden najmočnejših faktorjev ohranjanja slovenščine, če ob tem upoštevamo še prisotnost starih staršev v skupnem gospodinjstvu ali pogoste stike z njimi (Šabec, 1995: 300).

Uporaba slovenskega jezika pri otrocih in v imenih otrok

Najprej moram povedati, da mi pri tem vprašanju ni šlo za ugotavljanja znanja slovenskega jezika pri otrocih mojih informatorjev, ampak sem iz odgovorov skušala izluščiti njihova stališča, poglede na pomembnost oziroma nepomembnost jezika kot elementa za prenos kulture, skratka, želela sem po ovinku dobiti njihova mnenja po načelu, da sodba pove veliko več o tistem, ki sodi, kot o tistem, ki mu sodijo.

Otroci v večini primerov živijo na celine in praviloma ne govorijo slovenskega jezika. Izjema so otroci mešanih parov, ki so zaradi osebnih okoliščin nekaj let bivali v domovini. Sicer pa so, dokler niso odšli v šolo, govorili slovenski jezik. Kasneje se starši niso več ukvarjali z ohranjanjem jezika, še več, celo sami so se angleškega jezika

⁶ Pomen etničnosti se razteza od narave ali kakovosti etnične skupnosti do različnih vidikov manifestivnosti te narave oziroma kakovosti. Pojavne oblike etničnosti so etnije, narodi in nacije. In so v teoriji opredeljene v medsebojni povezavi, ne pa kot absolutne. Etnija je najsplošnejše stanje brez prave ideološke razčlenitve o enkratnosti, zgodovinski avtonomnosti in kontinuiteti in je vselej potencialni narod. Pri narodu so že vzpostavljeni občutki pripadanja in politična, ideološka obeležja in so potencialne nacije. Pri naciji pa je že dosežena tista oblika politične organizacije, ki sklene težnjo po popolni avtonomiji in nedvoumni ločenosti, kar ponuja samostojna država. Zatorej se pojmi etnična/ nacionalna/ narodna identiteta včasih ujema, ne pa vedno.

⁷ To, kar sem omenila, se pravzaprav nanaša tudi na vprašanje razmerja etničnost–kultura. Na tem mestu se ne bom podrobneje ukvarjala s tem. Glej Irena Šumi (2000: 21).

učili od otrok:⁷ »Ja, jaz bi rekla, da dost Slovencev ohraja jezik in učijo otroke slovenski. Eno je zato, ki jih hočjo učiti, drugo pa zato mogoče, ker sami ne znajo angleški, morjo z otroki govoriti slovenski. Jaz sem bla pa glih oposite. Glih obratno. Jaz nisem znala angleški drugo kot dober dan in tak sem se od mojih otrok in od mojih sosedov, prijatelov, učila angleški, tak smo mi pol začeli govoriti angleški.« (I. št. 5)

Tako je napredovanje znanja angleškega jezika pri prvih generacijah pomenilo nazadovanje materinščine njihovih otrok (Čebulj Sajko, 2000: 74). Otroci, ki so se rodili v mešanih zakonih in niso preživeli daljšega obdobja v Sloveniji, pa sploh ne govorijo slovenskega jezika.⁸ »Lahko bi jih učil. Ampak js nikol doma nisn bil, zmerom sn delu. Žena govori angleško, kako jih boš učil ... Lahko bi sekonzentrital na to, da bi jih učil. Ampak, če sn js delal po 12, 13 ur na dan ...« (I. št. 6)

Oseбно ime nedvomno govori o skupinski pripadnosti,⁹ je vsekakor najpomembnejši del, ali naj rečemo, je bistvena označitev identitete. Preden na kratko predstavim imena otrok informatorjev, je treba povedati, da so se tudi njihova slovenska imena precej spremenila, poangležila ali pa so jih poangležili kar sami, ker so že zaradi imen imeli prenekatero težavo pri vključevanju v družbo.¹⁰ Razlogi za spremembo, prikrajanje imena so različni in »nemalo je priseljencev, ki tako skušajo zabrisati meje, poreklo, nekateri pa so, kot bi rekli, le praktični: prevzemanje imena, ki je v pogostejši rabi, ki zveni domače in ne tuje, omogoča preimenovanemu naturalizacijo v polni meri živeti.« (Južnič, 1993: 206) Takšni so bili velikokrat tudi razlogi pri poimenovanju otrok.

V večini (od osmih slovenskih zakonov v šestih) so dali ali vsaj razmišljali o slovenskih imenih, ne glede na to, da so vsi vedeli, kakšne težave so pravzaprav imeli sami, ko Avstranci niso znali izgovarjati njihovih imen. Tako pravi informatorka: »Mi smo bolj dali, da se je nam dopadlo, really. Zaj, ker smo Slovenci, se nam je to dopadlo ...« (I. št. 5) V 18 neslovenskih zakonih z otroki prevladujejo avstralska imena, ponekod so naredili nekakšen kompromis. Zanimivo pa svojo izkušnjo razloži naslednji informator: »Gretama slovensko ime, ko je prva bla, jaz sem biu še bol Slovenc tedaj, a za Štefana pa, on pa je že bolj po angleško, Steven, ne? Za Greto nisn to sploh pomislu, sem kar bol želel, da bo mela slovensko ime. A pol pa za Melisso smo že rekli, ja, je mogoče boljše, da bo bol avstralsko ime, angleško kot slovensko. Ker dosti Avstralcev težko izgovori to ime.« (I. št. 15)

⁸ Dejstva, da je jezik močno povezan z vrednotami, normami in duhom neke družbe, se je oprijela in zavedala tudi avstralska vlada v času, ko se je v imigracijski politiki uveljavljal asimilacijski pristop. S poenotenjem jezika so na ta način želeli ustvariti etnično homogen narod.

⁹ Ne le ime, tudi priimek. Da oba govorita o skupinski pripadnosti, se je v praksi pokazalo, ko sem vprašala otoka enega od Slovencev, ki imata tipično avstralski imeni, ali se jim v avstralski družbi kje pozna, da eden od staršev ni bil rojen v Avstraliji. Odgovorila sta, da nikjer, razen pri tem, da imata »čuden« priimek.

¹⁰ Kako zlahka pride do tega v praksi, sem kaj hitro opazila tudi sama, ko me je neslovenska partnerka mojega informatorja enostavno prekrstila v Sam, saj ni in ni mogla izgovoriti imena Ksenija. Prav tako sem se spomnila, da je mojemu prijatelju Marjanu, ki ogromno potuje, ime Mario, ki je postalo njegov vzdevek, prav tako izoblikovala tujina.

Medsebojno druženje Slovencev na Tasmaniji in izražanje pripadnosti Sloveniji na ravni skupnosti

Slovinci so na Tasmaniji po ustnem izročilu ustanovili slovensko društvo, vzdali slovensko ploščo na Mednarodni steni prijateljstva, odkupili del zemlje na skupnem pokopališču in ga poimenovali slovensko pokopališče, s svojimi izpovedmi sodelovali na razstavi o migracijah na Tasmaniji, v knjižnico prinesli nekaj slovenskih knjig. Po pripovedovanju naj bi bilo v sedemdesetih in osemdesetih letih na Tasmaniji okoli 40 slovenskih družin. Društvo je razpadlo v začetku osemdesetih let. Po razpadu so se, vendar ne soglasno, odločili, kaj bodo naredili z denarjem.¹¹

Z delom denarja, ki so ga zbrali s članarinami in ga hranili v banki tako niso kupili klubskih prostorov, ampak kos zemlje na Pontville's katoliškem pokopališču, kjer je danes pokopanih več kot 14 Slovencev. Drugi del denarja so prispevali za t. i. slovensko ploščo na Mednarodni steni prijateljstva v Hobartu.¹² Nekaj let po osamosvojitvi Slovenije, leta 1995, je bila slovenska plošča 36. po vrsti. Po pripovedovanju so se še nekaj let po vzdavi plošče tam zbirali in srečevali vsako leto.

Slovenska plošča na Mednarodni steni prijateljstva je »ikonični simbol« (prim. Južnič, 1999: 232), kamor šteujemo na primer tudi zastavo, ki so jo obesili, ko so obeležili slovensko samostojnost. »*To smo vedno obhajali, je. Vsako leto smo dal 'zastavo gori'. Tam na 'wall'. Zdaj že ene parkrat nismo. Ne vem, zakaj ... Ja, jaz sem vedno bla za slovensko, da se je pokazalo, kdo smo. Ko smo imel tle za božič, ko so ble parade, je Tanja, moja hči, šla še z enim sinom Slovencem po mestu in sta bla obadva 'oblečena v slovenske narodne noše' ... Vzela sem iz Štajerske.*« (I. št. 9) Tudi oblačenje označuje pripadnost in identiteto in »z obleko se ljudje individualizirajo, se pa lahko tudi uniformirajo /.../ skupinska identiteta je bila namreč zlasti v tradicionalnih družbah razvidna v veliki enoličnosti oblačenja, razlike so bile le na relaciji ženska-moška-otroška obleka. V modernih družbah ima tako oblačenje še kak folklorni pomen /.../ se pa lahko obuja iz identifikacijskih razlogov; narodna noša v kakih posebnih priložnostih je poudarjanje 'narodne' identitete.« (Južnič, 1999: 247/ 252/ 253)

Vsak ima svojo razlago, zakaj se ne družijo več in zakaj je društvo razpadlo, skupno pa jim je, da se med seboj ne razumejo, kot znajo povedati: »*Ne, se ne družmo. Manj imam posla z njim, bolj je, zato ko se ne združijo. Kolk Slovencev na Tasmaniji? Ne vejm, nimam kontakte.*« (I. št. 7)

Razlogi so nedvomno povezani tudi z majhnim številom, saj jih je po pripovedovanju šlo kar nekaj nazaj v kontinentalno Avstralijo: »*Tu, u Tasmaniji je zlo malo Slovencev. Tak da, či se dva skregata, od Slovencev, a, par na tej strani ne bo govorilo, par na tej strani ne bo govorilo, se takoj pozna. Se mi zdi, da smo tud bolj tiho tukaj, bolj vsak za sebe. To se meni zdi, jaz ne vem, zakaj.*« (I. št. 5)

¹¹ [http://www.immi.gov.au/research/publications/people of australia.pdf](http://www.immi.gov.au/research/publications/people%20of%20australia.pdf), 19.01.2004 in [http://.dpac.tas.gov.au/2001census/divisions/multitas/publications/people of tasmania.pdf](http://.dpac.tas.gov.au/2001census/divisions/multitas/publications/people%20of%20tasmania.pdf), 19.01.2004

¹² Od leta 1983 naprej so na steni plošče posameznih etničnih skupnosti na Tasmaniji.

Podobno kot glede razlogov odhoda iz matične domovine se je tudi vprašanje, zakaj se med seboj ne razumejo, izkazalo za eno tistih, na katera neradi odgovarjajo.¹³ Odločila sem se, da bom tej, po moji presoji, izrazilo visoki stopnji konfliktnosti, nenavezanosti na razpršeno skupnost Slovencev na tem mestu namenila nekaj več pozornosti, ker ni običajen pojav, saj »etničnosti se torej v kontaktu praviloma vedejo etnocentristično, lahko se bolj ali manj tolerirajo, pogosto pa so v konfliktu različne intenzivnosti.« (Južnič, 1993: 269) V mojem primeru pa se konflikt ne pojavlja navzven, ampak navznoter in o lojalnosti lahko govorimo ravno v obratni smeri. Lojalnost je namreč opredeljena »kot občutek vezanosti na skupnost, lahko /jo/ razdelimo na negativno in pozitivno recipročnost. Če je lojalnost vezana le na ozko skupino ali skupnost, je v njej obilo negativne recipročnosti v odnosu do širše skupnosti, celotne družbe, je pa to pozitivna recipročnost v odnosu do lastne, ožje skupine.« (Južnič, 1993: 164). Nesporno je, da gre v danem primeru po navedeni definiciji ravno za obrnjeno sliko in da se v mojem primeru lojalnost pojavlja v odnosu do širše skupnosti. Vendar pojav konfliktnosti znotraj etnične skupnosti ni pojav, vezan le na skupino Slovencev na Tasmaniji, raziskovalci so ga zapazili tudi drugod. Predvsem tam, kjer so se pripadniki prve generacije naselili v zelo različnih obdobjih in iz različnih vzrokov, recimo, med političnimi in ekonomskimi migranti. Pojav konfliktov znotraj imigrantske manjšine lahko povežemo z različnimi stopnjami vključenosti posameznikov, ki povzročajo notranjo stratifikacijo imigrantske skupnosti, razredne konflikte znotraj nje in omaja kohezivnost skupine. Tako so bolj vključeni imigranti v konfliktu z manj vključenimi, ki ostajajo trdno zasidrani v svojih imigrantskih skupnostih (prim. Klinar, 1976: 203). Eden od informatorjev pravi: »Slovenci še tud tukaj nismo sprejeli to egalitarnost, enakost (kar z drugimi besedami pomeni, nekateri se niso asimilirali do te stopnje, da bi to sprejeli, drugi so se, op. K. V.). Avstralci pa so najbolj egalitarni ljudje na svetu. Angleži so najgorši. Mi smo slični, ampak ne toliko. To smo mi dobili od Avstroogrske ... Ta class society se tukaj še ni spremenila ... Mogoče zato, ker so Slovenci mal preveč ... Oni se bojijo, da bi izgubili ta identitet. Razumete? Da so to neki od doma prinesli. Če nimaš lepo hišo, al pa če nisi dobr, ti nisi dost uredn za navadnga Slovenca ... Mene pa to en ... zanima. To sem js od slovenske kulture od zad pust. To mene ne zanima.« (I. št. 6) In na nekem drugem mestu nadaljuje: »Če Slovec, če hoče nekaj rečt, on ne bo tebi rekel u obraz, on bo drugemu reku, tako da bo pršlo do tebe okol, od uzadi nekje ... Zato pa, mi Slovenci ne bomo nkoli tak kot so Avstralci ... Mi živimo u Avstraliji u slovenskem vedenju, namesto da živimo Slovenci u Avstraliji u avstralskem vedenju, da se vedemo kot Avstralci. Če bi se vedli kot Australci, mi bi mel klube, mi bi bli dobr ž eden z drugim, ampak mam pa še zmerom te stare, zaprte teme. On je od tukaj, taje do tukaj, on ima to, on ima drugo

¹³ Neredki so primeri, ko sem se po koncu intervjuja zahvalila za sodelovanje in dejala, da imam najbrž dovolj podatkov, pa so mi odvrnili, da so mi povedali še preveč in da mi ne bi smeli toliko. Kadar se je med snemanjem pridružil kak družinski član, so mu dejali, pazi, kaj boš rekel, vse bo posneto.

... Med Slovencem, mislim, daje kot neko tekmo vanje, kdo bo boljše odnose mel, kdo bo bolj pomemben ...« (I. št. 6) Hkrati obstaja možnost, da so konflikti posledica že v izhodišču različnih prepričanj, ki so jih posamezniki prinesli iz Slovenije. Kar pa je spet tako ali drugače povezano s stopnjo vključenosti, ker bolj kot so vključeni, manj se oklepajo starih ideoloških prepričanj in obratno. Vključenost je odvisna od več dejavnikov, eden so osebne značilnosti, ki vplivajo na to, da nekateri lažje premagajo posledice marginalnosti in znajo izkoristiti pozitivne s tem, da se vključijo v imigrantsko družbo (Klinar, 1976).

Neredko se zgodi, da imigrantske in druge etnične skupnosti nasprotujejo sklepanju zakonskih zvez med imigranti in domačini ali amalgamaciji (Klinar, 1976: 145). Težave so predvsem pri kohezivno povezanih imigrantskih skupnostih. Na Tasmaniji pa je veliko mešanih zakonov nastalo potem, ko so posamezniki že prišli v deželo. Kar potrjuje, da med posamezniki že v izhodišču ni bilo velike kohezivnosti. Če naredim primer javo s konceptom Tylorjeve eksogamije, potem je jasno, da so se želeli čimprej vključiti, vzpostaviti prijateljske odnose tam, kjer bi bila sicer velika verjetnost za konflikt, ki pa je nato izbruhnil namesto s tujo skupino, v skupini. Eksogamija »ima torej kot taktika 'politike alianse' izrazito prilagoditveno funkcijo« (Kuper, v: Godina, 1998: 85) Eksogamija vzpostavlja in stabilizira vezi med skupinami in tako prepreči konflikt in uvede obveznost sodelovanja v dobrem in slabem. »Maksimalizacija razlik navzven in minimalizacija navznoter, kar je značilno poudarjanje etnične identitete, poteka v prvi vrsti prek jezika.« (Južnič, 1993: 281) Pri tasmanskih Slovencih se je konfliktnost med posamezniki začela ravno na tej ravni, ker so nekateri obeleževali svojo etničnost z jezikom, drugi ne.

Ne nazadnje pa so že teoretiki šole kultura osebnosti ugotavljali, »da so razlike med posamezniki iste kulture večje, kot so razlike med tipičnimi pripadniki več kultur /.../ ženska bo kulturo razumela drugače kot moški, pripadnik socialno privilegirane ga sloja bo kulturo razumel drugače kot pripadnik deprivilegirane ga.« (Šterk, v: Gell, 1992: 335) In v nekem drugem kontekstu, pri definiciji kulturnega šoka: »... problem kulturnega šoka je globalno problem tujstva, tujec pa je lahko tako bodoči ženin, ki hoče biti sprejet v dekletovo družino.« (Schutz, v: Weber, 1994: 141)

Izražanje pripadnosti Sloveniji na osebni ravni

Za Slovence po svetu je značilno, da lahko karkoli prevzame funkcijo simbola slovenstva (Lukšič, 1995). Hipotetično rečeno, tudi burek lahko zunaj matične domovine dobi status slovenskega simbola. Moji informatorji so zapustili domovino relativno mladi in tako so se o Sloveniji marsikaj naučili šele kasneje, iz knjig. In tudi zato danes naštevajo predvsem tipične slovenske simbole. Kar nekaj informatorjev je kot »referenco« navedlo slovenske literate, kar ni presenetljivo, saj simbolika velikokrat temelji na živih osebah in tako »simbolično vrednost ima jo namreč tisti posamezniki, ki se jim pripišejo izjemne usluge.« (Južnič, 1999: 231) »Jaz jih nisem niti znal (poznal,

vedel zanje), ko sem bil doma, kaj šele tukaj. Nimam pojma, kaj je tipična slovenska jed. No, znam za pisatelje Župančič, Prešeren.« (I. št. 1)

Kar nekaj Slovencev mi je kot vez z domovino pokazalo svoj potni list, ki ga še hranijo doma, imajo slovenski koledar na steni, dva imata na vrtu posajen fižol, hranijo časopisne izrezke o slovenskih športnikih, v avtu imajo kasete s slovensko glasbo (na j-manj štirje). Med darili, ki bi jih poklonili, so se pojavljali: slovenska knjiga, čipke, skrinje, kozolci, kristal iz Rogaške, izdelki iz lecta, suha roba, domače žganje, vino, bohinjka čedra, pipa, planika – torej precej tradicionalne stvari.

Tradicionalne jedi imajo prav v mešanih zakonih poseben status ohranjanja etničnosti (Čebulj Sajko, 2000). Če upoštevam, da je na Tasmaniji pravzaprav veliko mešanih zakonov, je hrana pomembna iz praktičnih razlogov. Informatorji so mi naštevali predvsem tradicionalno slovensko hrano. Ko po spominu naštevajo jedi, so to bolj ali manj značilne za njihovo regijo. V povprečju vodijo kranjske klobase, kislo zelje in potica. Nava jajo tradicionalne jedi in tipične kombinacije za njihovo regijo: »O, jaz sem kuhala po naše. O, je, vedno, stalno. No, bolj sem kuhala po italjansko koker po naše, ampak našo hrano, ne avstralsko. Like paštašuta, to je blo dva- do trikrat na teden, restan krompir, šnicl, kuhana govedna, juhe, em, ... potice, štrudle, jabolčni zavitki, kak bi rekla, po slovensko. Vse take stvari. To zdaj Avstralci strašno imajo radi. Oni so se več naučil naše hrane. Polento. Gulaže ... še danes kuham.« (I. št. 9) Kranjska klobasa, kozarec rdečega vina, štruklji, kislo zelje, repa, špeh, ocvirki, žganci, žganci z ocvirki, potica, goveja juha z »nudlci«, prežganka, »šnops«, fižol, »restan« krompir, krompirjevi svaljki, krompirjeva solata, »šnicli«, domači keksi, svinjska pečenka, »štrudelj«, ješprenj, dušeno zelje, golaž in polenta, potica, hren, šunka in jajca, pečenka z zeljem, jota, kislja repa so jedi, ki jih naštejejo najpogosteje.

Mnogi še vedno kuhajo (ali so jo dolgo časa) slovensko hrano iz čisto pragmatičnih razlogov,¹⁴ ker preprosto niso prenesli tuje kuhinje – dobesedno zaradi navajenosti želodca na domačo hrano. Včasih so kuhali slovensko, ker so tako znali in niso znali drugega, ne pa zaradi »višjih« ciljev ohranjanja kulture, kot pravi informatorka: »Najprvo sem jih skušala navadit na najino hrano ... In ata se je strašno buno. In potem sem začela kuhat dvakrat – eno kosilo za starše in eno kosilo za mene in za Helmuta. Potem ko sva se pa ločila, sem pa kuhala za nas tri in začela z njima to delit, kar prej nisem ... Oče je Slovenec še in še. Trenutno si zaželi od časa do časa pržgane župe.« (I. št. 8)

Nekatere tipične jedi pripravijo ob praznikih: »Či nimam jaz potico za božič, pa za velko noč, potico, šunko in hren, za mene ni božič. Za božič zjutraj jaz to morem met. A za velko noč moram met pa potico, hren, šunko in jajco. Jajca barvamo. Prej smo jih za svoje otroke, ko so bli mali, zdaj pa že za vnučka.« (I. št. 5) Glede na to, da je na Tasmaniji precej mešanih zakonov, je razumljivo, da ima hrana v ohranjanju iz

¹⁴ Ravno zaradi bolj ali manj starostno homogene skupine informatorjev je v nadaljnji analizi odpadla primerjava med pripadniki različnih generacij slovenskih izseljencev, ki jo ponavadi delajo raziskovalci Slovencev po svetu.

teh ali onih razlogov večji pomen, čeprav, kot se je dalo razbrati, velikokrat zgolj iz pragmatičnih razlogov in na način, prilagojen avstralskemu.¹⁵

Stiki s Slovenijo

Večina informatorjev se je v Slovenijo vrnila prvič po 15 letih in tam preživela 2–4 mesece. Odpravili so se z otroki in partnerji, večinoma obiskali še živeče sorodnike in svojo matično domovino pokazali novi družini. Mnogi v Sloveniji nimajo več živih sorodnikov in prav to velikokrat navajajo kot razlog, zakaj se ne bi vrnili: »Zaj pa je za nas, ker smo že več kot pol življenja svojga tu ostali, je pa ži težko it nazaj tja, ker nimamo več kaj tam, zaj bi bli pa tujci tam.« (I. št. 5)

Izjava napeljuje na to, da se »teritorialna identifikacija vsekakor vedno prepleta z drugimi vezmi pripadnosti: sorodstvom, sosedstvom, prijateljstvom, skupnim jezikom (ali etničnostjo), pa seveda v modernem času tudi z narodnostjo.« (Južnič, 1987: 293) Ker so si Slovenci na tujem ustvarili družino, poiskali prijatelje, je Slovenija kot dežela relativno oddaljena.

Dom – Slovenija ali Avstralija?

Doživljanje prostora je družbeno in kulturno utemeljena kategorija. Človek se z nekim prostorom identificira kot posameznik in član skupnosti in ga poimenuje dom, domačija, domovina. Gre za občutek pripadnosti ali identifikacijsko orientacijo, ki se pogosto kaže v zelo čustvenem odzivu posameznika (Južnič, 1987: 287). Ne glede na to, da je za posameznika »skorajda nemogoče, da bi bil etnično razdeljen in imel kako dvojno etnično identiteto« (Južnič 1993: 269), se v izjavah mojih informatorjev prav takšna samoopredelitev pojavi velikokrat: »Zavisi kakšne stvari se dogajajo okol mene. Em, ... včasih sem več Slovinc kot pa Avstralc, včasih sem več Avstralc kot pa Slovinc. Če me tle naježijo, pol sn Slovinc. Če pa doma kakšne bedarije berem, pa če vidim, kako se ljudje izmed sebe štrajtajo, pa obnašajo, pol pa sploh nočem s tem nč met.« (I. št. 6) Kot ugotavljajo tudi drugi raziskovalci (Čebulj Sajko, 2000: 85), je položaj izseljenca v tem primeru poseben in se kljub vsemu približuje možnostim dvojne identitete, ki je posledica bivanja tam in tukaj. Le da je »tam« ne le prostorsko, ampak tudi časovno oddaljena kategorija, »tukaj« pa je dobesedno tukaj in sedaj in zato v njihovih predstavah funkcionira kot neke vrste drugi dom.

»Tam, kjer si se rodil, je to, kar te spominja na mladost, na mamo, na osnovno šolo, prva ljubezen. To so te stvari, ki so vezane na tisti konec. Tukaj pa je mož, družina, novi prijatelji. Jaz imam dve domovini in obe imaš rad. Eno zaradi tega, drugo zaradi tega, ker ti je drugi dom dala, ker je bla strašno dobra, topla, ko si si ustvarjal

¹⁵ Za razliko od Nove Zelandije, kjer so, vsaj v moji skupini, prevladovali informatorji iz Ljubljane in okolice.

novo pot. Tle se čisto počutim doma ... Si eden od njih ... Kadar grem v Slovenijo na obisk, sem tujec, razen v moji hiši in pri moji sosedu. Tle me vsi poznajo, kamorkoli grem. Doma me ne poznajo, razen v moji hiši. To se pravi, tam sem en tuj človek, tu pa domač ... Ampak jaz sem bolj tak tip, da sem svetovljanski človek. Kamorkol me daš, jaz se privadam.» (I. št. 12)

Posamezniki pa lahko razvijejo tudi drugačen odnos do lastne pripadnosti. Po eni strani, kot se da razbrati iz navedenih primerov, se opredeljujejo kot ljudje z dvema domovinama, po drugi strani pa niso redki tisti, ki se opredeljujejo kot ljudje brez specifične domovine, kot preprosto pove informator: *»Jas sn prišu do zaključka, da je pravzaprav moj dom tam, kjer je moj klobuk.»* (I. št. 2) Kozmopolitizem kot obliko nadidentitete »lahko razumemo vsaj na dva načina. Prvič kot zanikanje lastne etnične identitete ali izkoreninjenost, ko posameznik 'izgubi' občutek o nacionalni pripadnosti. V tem primeru ne pride do nikakršne kompenzacije 'izgubljenega'. Odrekanje, zanikanje je lastnih korenin je značilno za tovrstni kozmopolitizem.« (Lukšič Hacin, 1995: 160) In nemalo prav takšnih primerov sem našla tudi med Slovenci na Tasmaniji: *»Ne čutim, kot da bi bla Slovenija moja domovina al 'moja rodna gruda', kjer sem se rodila in vse to. Je blo pač naključje, da sem se rodila v tistem kraju. Lahko bi se rodila kjerkoli drugje ... Jaz se nisem priselila. Jaz potujem. In še nisem nehala. In kje bom čez 10 let, nimam pojma. Vem pa, da so dežele, v katerih sem ljubila, se učila, spoznavala, moje domovine.»* (I. št. 8) Primeri kažejo tudi na to, da je pripadnost »eni grudi« zamenjala pripadnost svetu, zemlji, več domovinam. Občutek pripadnosti pa je vendarle nujen, saj: *»vsakomur je dodeljen prostor, ki ga identificira, izjeme pa so v posebnem smislu 'izkoreninjenosti'. Taki morajo vselej poiskati določeno kompenzacijo in če je ne najdejo, se utegne zgoditi, da je njihova identiteta vedno pomanjkljiva.»* (Južnič, 1993: 146) Kompenzacija je lahko tudi prizadevanje po pripadnosti »nečemu večjemu«, kar nato zmaga nad zvestobo »koreninam« (Zalokar, 1991: 28). Seveda pa s temi opredelitvami še zdaleč niso izčrpane vse možnosti, dejanske in hipotetične. Tako so za razliko od navedenih primerov, kjer se posamezniki opredeljujejo kot posamezniki z dvema ali brez domovine, neredki tudi primeri jasne odločitve po pripadnosti: *»Kaj mi bo pomenla Slovenija, ko nisn že tuk časa tam. Jas sem zdej tukej. Jas sen se odloču takrat, da grem ... Jst mam rad Slovenijo, ali dobre izkušnje iz Slovenije nimam nobene. Tukej sem doma ... Za mene je Slovenija samo dala, da sn se rodil. Od 7. lejta men ni nč dala ... Mene so Nemci komandirali, učili oni.»* (I. št. 7)

Zanimivo pa je tudi, kakšne besede in izraze izberejo informatorji, ko morajo opisati svoj odnos do Slovenije. Ta je, tako kot do slovenskega jezika, sentimentalna: *»Moja domovina bo vedno Slovenija. To je resnica. 'Moje srce', Slovenija zmeram živi u mojemu srcu. To ni, nikoli ne bom zgubo. 'V srcu'. Seveda tu pa živim, pa delam tukaj. Je pa moj drugi dom. Ne pa prvi.»* (I. št. 10)

Poleg navedenih izrazov je pogost tudi naslednji opis: *»Smo 'ponosna', da smo Slovenci. Da sma oba. Če ne bi ponosni bli, ne bi šli domu.»¹⁶ Jaz bi ž prej šoul, pa sem*

¹⁶ Obširnejše o prihodu Slovencev v Avstralijo je napisano v teoretskem delu.

se bal ... Tasmanija se meni vidi ko Slovenija tuki. So hribi. Zdaj sem pa doma, mislim, ko pridem v Tasmanijo.« (I. št. 13) Gre za izraz »biti ponosen«, pri čemer se nehote porodi vprašanje, kako je posameznik lahko ponosen na nekaj, za kar nima zaslug (kraja rojstva namreč ne izbira sam). Razen če meni, da je zaradi situacije, ko živi daleč od rojstnega kraja, pravzaprav njegova odločitev, ali ohrani slovenstvo ali ne, ali »vidi« v tasmanskih hribih podobo slovenskih hribov ali ne itd. In lahko predpostavim, da se izraz »biti ponosen« nanaša na biti ponosen na odločitev, da se ohrani nekaj, kar je bilo »podedovano«, kot neke vrste socialna dediščina: »*Domovina je tam, kjer se človek rodi. Jaz mislim, da morate 'pitati naturo', zakaj, ker ja ne vem. Tak je človek napravljen. Vi morate ustvariti dost stvari, jaz sem precej uspel v delu, ta dobro živel, vse ... Ampak, da bi se to doma zgodilo, bi dost več pomenlo. Ljudje te znajo, drugače te ocenijo.*« (I. št. 1) Ali morda še najbolj nazoren opis: »*'Kri' je še vedno slovenska kri in korenike so še vedno tam in še vedno se počutim, da sn Slovenc, ampak spoštujem avstraljansko državo.*« (I. št. 17)

Takšno razmišljanje me napeljuje na to, da se posamezniki vendarle zavedajo te dediščine, te socialne določenosti, ki ni, kot sem povedala že v uvodu, nič manj določujoča kot biološka dediščina, na kar nakazuje tudi navedena primerjava.

SKLEP

Marina Lukšič Hacin (1995: 181) pravi: »Med najpomembnejše pojave, ki pospešujejo akulturacijo, uvrščamo biološko staranje izseljenske skupnosti in mešane zakone. Dokler imajo izseljenske skupnosti dotok novih priseljencev, pojava še nista tako očitna in tudi pospeševanje akulturacijskih procesov ni tako očitno.« In prav zato je slovenska izseljenska skupnost na Tasmaniji pravzaprav zgleden šolski primer.

Slovencev na Tasmaniji v manj kot 50 letih ne bo več, ker se jih je v zadnjih 10 letih tja preselilo zelo malo. Lahko sklepam, da se torej v tem delu Avstralije slovenska kultura ne bo ohranjala, saj lahko živi le, če fizično obstajajo posamezniki. Če jih ni, to ni mogoče. Menim, da je na Tasmaniji zelo malo možnosti ohranitve slovenske kulture. Zdi pa se, da je študija, kot je moja, potrebna, saj dokumentira stanje v času, ko so Slovenci še naseljevali Tasmanijo.

To so bili »moji« Slovenci na Tasmaniji. Vsak jih vidi na svoj način in kot pravijo, ni napačnih perspektiv, so le pomanjkljive, vsaki manjka zorni kot, s katerega bi situacijo pojasnila druga. O Slovencih na Tasmaniji je Richard Flanagan napisal roman z naslovom *The sound of one hand clapping*, pri nas preveden kot *Zvok ploske roke*. Po njem so posneli tudi film. Usodo ene od mojih informatork je opisal Pavle Zidar v romanu *Črn trn*.

Želela sem čimbolj nazorno prikazati njihov pogled na svet. V resnici sem prikazala svoj pogled na njihov pogled na svet. Njihove misli in besede sem interpretirala tako, kot sem jih; lahko bi jih popolnoma drugače.

LITERATURA

- Bučar, Bojko, Zlatko Šabič, Milan Brglez (2000). Navodila za pisanje: seminarske naloge in diplomska dela. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Čebulj Sajko, Breda (1999). Etnologija in izseljenstvo. Ljubljana: Slovensko etnološko društvo.
- Čebulj Sajko, Breda (2000). Razpota izseljencev. Ljubljana: Založba ZRC Slovenija.
- Godina, Vesna (1998). Izbrana poglavja iz zgodovine antropoloških teorij. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Južnič, Stane (1983). Lingvistična antropologija. Ljubljana: Dopisna delavska univerza Univerzum.
- Južnič, Stane (1987). Antropologija. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Južnič, Stane (1989). Politična kultura. Maribor: Založba Obzorja Maribor.
- Južnič, Stane (1993). Identiteta. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Klinar, Peter (1976). Mednarodne migracije. Maribor: Založba Obzorja Maribor.
- Lukšič Hacin, Marina (1995). Ko tujina postane dom. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Lukšič Hacin, Marina (1999). Multikulturalizem. Ljubljana: ZRC SAZU.
- Šabec, Nada (1995). Half pa pu. Ljubljana: Škuc.
- Šterk, Karmen (1998). O težavah z mano. Ljubljana: Scripta.
- Zalokar, Juri (1991). Mavrična kača. Radovljica: Didakta.
- Zupančič, Jernej (1999). Slovenci v Avstriji. Ljubljana: Inštitut za geografijo.

SUMMARY

SLOVENES IN AUSTRALIAN TASMANIA

Ksenija Vesenjāk

Already the first scientific definition of culture as cited by Godina (1998: 84), "culture is a complex entirety, which contains knowledge, religion, art, morality, laws, customs and any other capacities and habits a human acquires as member of the society" (Tylor 1994/1871: 1), emphasizes besides learned habits and social character of culture, its transferability, transitivity in diachronic and synchronic perspectives. The element of transitivity is common to all later definitions of culture. In the article Slovenes in Tasmania, which is a summary of my diploma titled Ohranjanje etnične identitete Slovencev na avstralski Tasmaniji (Preserving ethnic identity of Slovenes in Australian Tasmania), I deal with the very problem of transferring and preserving culture in the sense of preservation of ethnic identity of Slovenes in Tasmania. In order to collect ethnographic material, I decided for fieldwork among Slovenes in Tasmania. From November 14th to December 19th 2002, I interviewed 32 informants and recorded 20 radio cassettes or 26.5 hours of

material. After my return, the material was of fundamental significance as it directed the processing of data and the choosing of theories. Thus, my analysis began with answers and not with questions; facts defined theories and not vice versa. In the article, I focused on the ethnographic part of my diploma work. I have summed up the findings on life of Slovene emigrants in Tasmania in individual chapters and subchapters. The first pages thus give a short survey on migrations to Tasmania, and the present ethnic structure of the inhabitants. Follow a series of facts such as number, age, place of birth, place of residence, and duration of staying in Tasmania, education, work, marital status, and family life. The last part is issues that demand a more thorough analysis: the reason for coming to Tasmania, its experiencing then and today, language, knowledge of English language and learning, use of Slovene language then and today, transfer of Slovene language to children, names of children, mutual socializing and expressing appurtenance on community level, expressing appurtenance on personal level, contacts with Slovenia, comprehension of home – Slovenia or Australia.

In studying cases as mine, a compromise is logical between what should be ideal to research, and what is realistically feasible and still scientifically correct. Because of extensiveness of matter, I did not deal in particular with the history of migrations in Australia and Tasmania. Data on present ethnic structure in Tasmania are also merely informative. As well, I did not deal with surveying of emigration from Slovene ethnic space. I also know that if we wanted to study the entire process of transfer of Slovene culture on the one side and inclusion in Australian culture on the other, we should include in the research at least their descendants, that is, the second generation. It would be interesting to include in the research the “returnees” – those who have after a many-years stay in Tasmania returned to Slovenia. A comparison between different generations of emigrants was not carried out as the generation in Tasmania is by age relatively homogeneous.

The interviews have been recorded in as much as possible a relaxed atmosphere in their homes. There because I could observe their lodgings (that is – whether I would find something that would prove a Slovene lives there). Usually, the interviews that were on average over 50 minutes long were performed along some Slovene food and drink, listening to the music; it was their choice to show me what they wanted to. As a rule, I was in contact with my informants for at least a few days. My concluding thoughts I can summarize the following: the basic condition for a diachronic and synchronic transfer of a certain culture is the physical existence of its representatives. On the basis of data acquired during fieldwork in Tasmania I can summarize that because of relative old age of the informants and no influx of new emigrants to this insular state in the last ten years, there will be no Slovenes in Australian Tasmania in less than 50 years. For that reason too, the present article and the diploma work are one among rare but not sole records on a group of Slovenes in Tasmania.

PRILOGE

Tabela 1: Seznam informatorjev na Tasmaniji

Ime in priimek	Oznaka pogovora	Datum pogovora	Kraj in čas rojstva	Leto prihoda v Avstralijo	Leto naselitve na Tasmaniji
Viktor Semelbauer	št. 2	8.12.2002	1933, Ravne na Koroškem	1956	1956
Jernej Bajžetlj	št. 3	26.11.2002	1930, Stražišče pri Kranju	1949	1951
Franc Špeglič	št. 4	27.11.2002	1935, Celje	1956	?
Rozina Golež	št. 5	30.11.2002	1945, Rebelčja vas pri Ptujju	1965	1974
Milan Mihelčič	št. 6	12.12.2002	1948, Zagorje ob Savi	1965	?
Anton Ambrož	št. 7	9.12.2002	1926, Loški potok	1949	1949
Danijela Hliš	št. 8	19.11.2002	1949, Šoštanj	1974, 79,	1990
Marija Maurič	št. 9	3.12.2002	1938, Sv. Peter na Medvedovem sedlu, okolica C'E	1959	1959
Zvonko Gordon	št. 10	26.11.2002	?, Muta	1957	1957
Ana Cenin	št. 11	8.12.2002	1936, Brege Leskovec pri KK	1957	1957
Anka Makovec	št. 12	28.11.2002	1938, Ročinj	1962	1981
Ivan Cenin	št. 13	8.12.2002	1926, Boršt pri Cerkljah	1954	1954
Toni Železnik	št. 14	18.11.2002		1961	1961
Jože Pecelj	št. 15	5.12.2002	?, ?	?	1966
Marjan Faletič	št. 16	7.12.2002	1941, ?	1971	1971
Marjan Klemenčič	št. 17	4.12.2002	1935, Šentviška gora pri Tolminu	1956	1956
Janez Poženej	št. 18	26.11.2002	1929, Stražišče pri Kranju	?	?
Franc Perko	št. 19	26.11.2002	1931, Dobrunje	1949	1952
Aljoz Robnik	št. 20	15.12.2002	1934, Solčava	1956	?
Anton Smolej	št. 21	7.12.2002	1930, Slovenski Javornik pri Jesenicah	?	?
Vida Mucha	št. 22	15.11.2002	1930, Žiri	1951	1951
Miran Mlinar	št. 23	16.11.2002	1933, Mirna peč pri Žireh	1951	1951
Agata Hliš	št. 24	14.11.2002	1970 Slovenj Gradec	1992	1992
Dušan Hliš	št. 25	14.11.2002	Slovenj Gradec	1992	1992
Angela Umek	št. 26	4.12.2002	1932, Knežak	1957	1957
Jožef Zorč	št. 27	4.12.2002	1932, vas Soča	1956	1956
Janez Golež	št. 28	30.11.2002	1943, okolica Cetja	?	?
Mihaela Semelbauer	št. 29	8.12.2002	1928, Gotenica pri Kočevju	1959	1959
Jože Ambrož	št. 30	2.12.2002	1925, Kočevje	1959	1959
Pepca Laharnar	št. 31	2.12.2002	1929, ?	1961	?
Terezija Ferenc	št. 32	2.12.2002	1928, Benedikt pri Ptujju	?	1957
Božidar Štiberč	št. 1	3.12.2002	1935, Murski vrh pri Radencih	1957	1957

Opomba. Ponekod manjkajo določeni podatki, ki jih nisem dobila ali zaradi tega, ker jih niso želeli dati ali zaradi tega, ker so se kje založili. Vendar pa menim, da za naravo raziskave kot je ta, kvantitativni podatki niso bistveni, in mi več pove podatek, da nekdo ni želel povedati letnice rojstva kot če bi letnico rojstva imela navedeno. Antropologija je tako ali drugače bolj naklonjena zastavljanju vprašanj kot iskanju odgovorov nanje.

Vprašalnik

Prosim odgovorite na naslednja vprašanja. Če je ponekod manj prostora, prosim izkoristite prostor ob strani ali na hrbtni strani lista. Hvala, ker ste si vzeli čas za vprašalnik.

1. OSEBNI PODATKI

Ime

Naslov in telefonska številka

Kraj in datum rojstva

Narodnost

Zakonski stan

Izobrazba

Poklic in mesto zaposlitve(če ste upokojeni, navedite zadnjo zaposlitev)

2. PRISELITEV NA TASMANIJO

Leto priselitve na Tasmanijo in dolžina bivanja?

Razlog za priselitev na Tasmanijo (kako to, da ravno sem)

Predsodki, ki ste jih imeli? Kako so se spremenili?

Ali se je, razen Vas, preselil na Tasmanijo še kak drug član Vaše družine oz.sorodnik?

Ali ste načrtovali, si želeli, da bi se vrnili v stari kraj?

Kdo je bil Vaš prvi kontakt na Tasmaniji?

Kje ste se naselili takoj po prihodu?

3. JEZIK

Ali ste znali angleško, ko ste prispeli na Tasmanijo?

Če niste, kje in kako ste se naučili angleščine?

Kateri jezik ste govorili doma v tistem času in ali se je to od takrat spremenilo?

V katerem jeziku se lažje izražate in zakaj?

V katerih okoljih najbolj pogosto govorite slovensko in s kom?

Se spomnite kakšnih slovenskih besed/izrazov/šal/rekov, ki se večkrat uporabljajo v Vašem domu?

Kako pomembno je po Vašem mnenju, da Slovenci na Tasmaniji ohranijo svoj materin jezik? Navedite razloge

Iz kakšnih razlogov je za tasmanske Slovence koristno, če znajo slovensko?

4. DRUŽINA IN SORODSTVO

Kakšen je Vaš zakonski stan?

Ali je Vaš zakonec slovenskega porekla? Če ni, navedite poreklo

Navedite osebna imena otrok, če jih imate

Ali Vaši otroci govorijo/berejo/pišejo slovensko?

Kje in kako so se naučili slovenščine?

Ali imajo vaši otroci prijatelje slovenskega porekla?

Ali imate sorodnike v Sloveniji?

Če jih imate, kje in koliko?
Kako pogosti so Vaši stiki?

5. DRUŽABNO ŽIVLJENJE

Ali mislite, da imate več slovenskih ali neslovenskih prijateljev?
Kako pogosto se dobite s svojimi slovenskimi prijatelji? Kako komunicirate (računalnik)?
Ali imate slovenske sosede?
Kako blizu ste si z njimi?

6. DRUŠTVA

Ali obstaja slovensko društvo na Tasmaniji?
Ali ste član katere slovenskih organizacij v Avstraliji?
Katerih in kako dolgo?
Če niste član ali kako drugače sodelujete pri slovenskih prireditvah?
Ali ste naročeni na kakšne slovenske publikacije?
Ali berete časopise, knjige, drugi material, ki izhajaja v Sloveniji/preko interneta?
Ali spremljate politično dogajanje v Sloveniji?
Spremljate dogajanje v Sloveniji nasploh?
Katerega nedavnega dogodka se spomnite?

7. RAZNO

Kdaj ste vi, vaši bližnji, nazadnje obiskali Slovenijo?
Ali načrtujete podoben obisk?
Ali se držite kakšnih slovenskih običajev? Katerih? Prosim opišite!
Ali veste koliko Slovencev živi na Tasmaniji? V Avstraliji nasploh? Na sosednjih otokih?
Kaj Vam pomeni biti Slovenec/Slovenka?
Ali se je Vaš pogled na narodno dediščino in na ohranitev slovenskega jezika tekom let spreminjal? Kako?
Kaj mislite o mešanju obeh jezikov?
Kakšno glasbo poslušate – slovensko-angleško?
Kakšne knjige berete?
Če imate živali, kako ste jih poimenovali?
Kako Vas sprejemajo domačini?
Ali so vedeli, kje je Slovenija?
Kakšno darilo bi nekomu poklonili kot slovensko?
Kaj bi označili kot tipično slovensko jed?